

Europa og vit

NÚ kalda kríggjð millum eystur og vestur er av er orðaskiftið í europeisku fjølmiðlunum meira enn nakrantíð fyrr farið at snúgv seg um framtíð EF's. Avvápnadurin og minkandi spenningurin millum stórveldini fer uttan iva at seta búskaparligar og politiskar spurningar meira í fokus, og í hesum sambandi fer EF at hava ein týðandi leiklut.

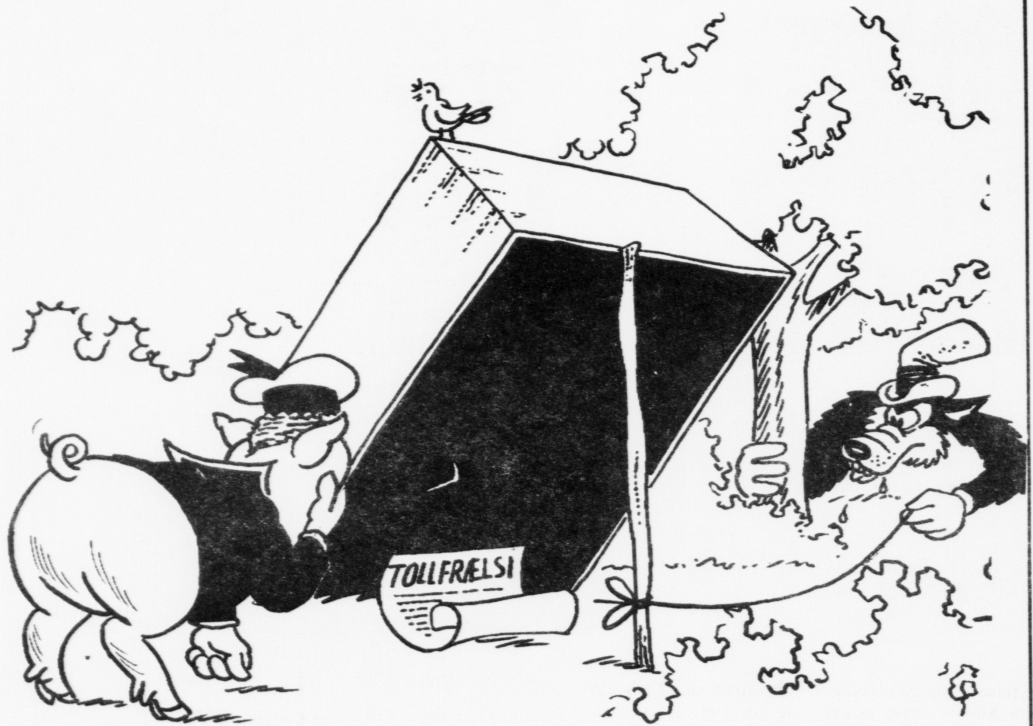
TAÐ var tann tíð, tá móttøðan í fleiri av londunum í Europa móti EF var bæði sterk og stór. Nú tykist henda móttøða at vera viknað nógv. Ístaðin hoyra vit dagliga í fjølmiðlunum, at nú gongur t.d. ikki drúgv tíð, fyrr enn bæði Svøríki og Noregi fara uppí tann europeiska felagsskapin. Tað er sum EF longu er vordið so sterkt búskaparliga, at tað hálur hini londini við sær, antin tey vilja tað ella ikki.

NÓGV av hesum er gitingar og metingar. Hvat veruliga fer at henda í Europa vita vit ikki við vissu. Men ikki slepst kortini undan tí veruleika, at minkandi spenningurin og serstakliga kúvendingin í Eystureuropa hevur sett EF meira í fokus, antin vit vilja tað ella ikki.

Á EF-høvuðsborgini í Brüssel er heldur eingin slingur í valsinum. Har eru teir røttfestir eurokratar, sum bara siggja eittans fyrri sær, og tað er eitt sameint Europa í EF - við einum felags búskaparpolitikki og uttanríkispolitikki.

TAÐ eru so tey, sum seta eitt stórt spurnatekin við hesi gongd og atlanin hjá EF at fegna alt Europa bæði so og so. Hesi fólk ávara ímóti eini gongd, sum tey halda, kann fara at koma alla mentan og allan fjóðsskap í tí annars so fjølbroytta Europa. Tey bera ótta fyrri eini fremmandagerðing, eini einsætting av øllum íbúgvum í tí stóra Europa - sum fer at hava við sær, at tað verða teir stóru og sterku, sum í síðsta enda fara at vinna. Vit skulu øll vera antin týsk, fronsk ella ensk!

HESUM vísa EF-fólk aftur. Tey siga tvørturímóti, at felagssmarknaðurin er bara karmurin, sum skal tryggja ein sunnan, góðan og skjótan útvíking í teimum europeisku londunum. Hetta gerst best við at standa saman siga tey. Eisini halda tey, at júst eitt búskaparliga sterkt Europa kann fáa týðandi leiklut í tí uppbygging, sum nú skal fara fram í Eystureuropa. Tey vilja eisini vera við, at tey einstøku londini missa ikki sín identitet í einum sameindum Europa í EF, tvørturímóti tryggja búskaparligi vøksturin hesum fjóðum betri møguleikar at hjúkla um og varðveita sína mentan.

Soleiðis ímyndar teknarin Óli Petersen sær royndir okkara at fáa eina avtalu við EF

TEY ivasomu og móttøðufólkini siga harafturímóti, at við einum nýggjum búskaparligum heimsveldi í Europa bert økist spenningurin aftur í heiminum. Meðan tað higartil hava verið USA og Sovjet, sum hava hildið "lív" í dubbingini og spentu støðuni í heiminum, fer tað í framtíðini kanska at vera stórveldið Europa, sum fer at vera atvoldin til øktan spenning - ikki millum eystur og vestur - men millum eitt Europa og eitt Miðeystur undir muslimskum ræði. Trýst elvir til mótrýst siga kritikkararnir og vísa á, at nettup royndirnar at skapa eitt nýtt búskaparligt heimsveldi í Europa tvingar ella eggjar teimum fólkariku muslimsku londunum at byggja upp eitt tilsvarandi heimsveldi. Og so eru vit aftur í sama báti sum vit vóru tað við kalda krígunum millum USA og Sovjet. Men munurin verður so tann, at meðan amboðini hava verið vápn úr stáli, so verða tey í framtíðini pengur úr pappíri. Líkt er til at øktur spenningur í heiminum eftir ár 2000 fer eina og aleina av hava støði í búskaparligum viðurskiftum.

EIN annar og ikki minni týðandi spurningur eru menningarlandini. Fara tey at verða heilt gloymd í øllum tí nógva hurlivasanum, sum stendst av broytingunum í Eystureuropa verður spurt. EF-fólk meina, at eitt stórri og sterkari EF fer at verða betri

ført fyrri at hjálpa menningarlandunum. Hesum vísa kritikkararnir aftur og siga, at nettup snæverskygni EF's við bara at hugsa um at gerast stórri og sterkari hevur við sær, at menningarlandini verða gloymd. Og tað serliga nú viðurskiftini eru so nógv broytt í Eystureuropa. Hesi fólk bera ótta fyrri, at EF fer heilt at gloyma tann akutta tørvin á hjálpi í menningarlandunum, men fer heldur at brúka orku sína í Eysturrupea fyrri harvið einaferð í framtíðini at standa enn sterkari í einum Europa, sum røkkur eystur til landamark Sovjets.

NÚ kunnu vit so spyrja, hvar lítilu Føroyar eru at finna í øllum hesum kjakinum! Kunnu vit standa utanfyrri eitt sameint Europa, uttan at tað fer at taka grundarlagið undan sera viðkvæma búskapi okkara! Megna okkara samráðingarmenn at sannføra EF um, at vit mugu fáa eina frihandilsavtalu uttan stórri avmarkingar! Og fáa vit eina slíka avtalu, hvussu leingi kunnu vit so liva við henni! Fer Noreg uppí EF, hvat so við okkum! Og hvat ætlar Ísland tá!

SPURNINGARNIR eru nógvir. Svarini enn fá. Men tað er eingin grund til at leypa framav. Alt tosið um at vit verða noyddir at søkja limaskap er óneyðugt - í løtuni. Tí kunnu vit fáa eina góða

frihandilsavtalu, har tað framhaldandi verða vit føroyingar, sum koma at stýra gongdini á hesum klettum og rundan um, so er hetta tað besta. Hetta er eisini útgangsstøðið hjá politisku flokkunum í Føroyum, landsstýrinum og samráðingarnevnd okkara. Hesi kós eiga vit at stýra eftir og stuðla. Eydnast okkum kortini ikki at røkka á mál, so hava vit eina nýggja støðu. Hana mugu vit so taka støðu til tá.

MEN harfyrri eigur upplýsingin og kjakið um EF og Europa ikki at verða tagt burtur. Tað eigur og skal vera ein náttúrligur partur av okkara gerandisdegi. Og vit sleppa so heldur ikki undan hesum kjaki, tí við fylgisveinasjónvarpinum verða vit hvønn dag fýðrað við upplýsingum og kjaktillfari um júst hesar somu spurningar. Latið okkum ikki leggja tað deyva oyrað til, men latið okkum fylgja við, hvat fyriferst rundan um okkum, soleiðis at vit eru betri fyrirreikað til eina nýggja støðu, tá og um hon so kemur. Sum partur av Europa og av heiminum annars eru tað okkara ábyrgd at fylgja við í tí, sum fer fram rundan um okkum. Bæði fyrri okkara egnu skyld og annara.

jamú